

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LIV. Iedem Iudi maxinè Clericis prohibiti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

sophandum videtur de ludo, quam de aliis contractibus, quorum finis principalis proximus non est animi recreatio, sed lucrum legitime quaesitum, cujus intentio non est contra praecipuum, *non concupiscas*, &c.

CAPUT LIII.

Ludi aliqui legibus civilibus & canonicis Laicis prohibiti.

594 **L**egibus civilibus & canonicis prohibentur ludi illi, qui magis fortunam quam arte reguntur, qui in jure communiter intelliguntur sub nomine *alearum*. Constat hoc ex L. 2. & 3. ff. de aleatoribus, Authent. *alearum*. Cod. de aleat. & *alearum casu*. Nec non ex can. *Episcopus* dist. 35. ubi communione privantur, etiam Laici, ludis illis deservientes, id est frequenter ludentes. Ratio prohibitionis est quod ex hoc genere ludorum valde frequenter exoriantur irae, rixae, invidiae, blasphemiae, iisque facile tota penè familiarum substantia exhauriatur. Atque hinc rerum domesticarum inopia, familiarum tristissima facies, imprecationes in caput lusorum, uxorum, prolium, officiorum neglectus, temporis perditio, indifpositio ad exercitia vitae christianae, pertinax ludendi consuetudo difficillimè curabilis, &c. Quibus S. Franciscus Salesius Introduct. ad vit. devot. p. 3. c. 31. & 32. addit 1°. quod iis ludis lucrum secundum fortem potius quam secundum rationem cedat. 2°. quod contra finem ludi spiritus affligitur, potius quam recreatur. 3°. quod victor de lucro gaudere non possit, nisi victo par sit causa tristandi de perditione.

595 Unde leges illae, ubi receptae, nec contraria sunt consuetudine abrogatae, videntur sub mortali obligare, uti sentit S. Antoninus 2. p. tit. 1. c. 23. §. 2. & sanctus Raymundus apud ipsum, atque post ipsos Wiggers tri. §. c. 4. dub. 2. eo quod gravibus ex causis sint emanatae; nec cessent in particulari, licet in particularibus ludentibus mala illa non exorirentur. Quia semper equidem verificatur finis legum illarum, quod utique mala illa in multis frequenter exorirentur, nisi omnibus prohiberentur.

596 Leges tamen illas, saltem respectu Laicorum, contraria consuetudine esse abrogatas, censent Salas, Lessius, & plerique alii Casuistae. Sed eas in Gallia innovavit Ludovicus XIII. 30. Maii 1611. & in Belgio Carolus II. in Decreto Bruxellis edito anno 1699. die 6. Martii in supremo Brabantiae Consilio.

597 Quia verò, per prohibitum *alearum* ludum, Authores intelligere solent eum, qui principaliter fortunam regitur; talis (inquit Florentius de Cocq de jur. & just. tr. 2. c. 8. sect. 11.) juxta nonnullos non censetur esse lusus *verkieer* ac *ricktack* dictus, et si fiat *alea*: cum ejusmodi ludus magis arte

regi soleat, quam fortunam. Unde & Anselmo Tribon. Belg. c. 77. n. 4. eundem lulum illum dicit esse licitum, & generali Belgii consuetudine receptum. Varii tamen Authores (prosequitur Cocquius) etiam condemnant lulum *alearum*, qui partim arte, partim fortunam regitur. Et certè in Gallia & Belgio Decretis proximè relatis etiam foliorum pictorum ludi prohibentur, qui partim arte, partim fortunam perinde reguntur, ac *verkieer* & *ricktack*.

CAPUT LIV.

Idem ludi maximè Clericis prohibiti.

598 **N**isi ludi illi Clericis prohiberentur, frustra prohiberentur Laicis, quibus ipsi exemplo debent praelucere, ex quo Laici imunt quod imitentur. Nihil est enim quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita & exemplum, qui se divino ministerio dedicaverunt (ait Tridentinum sess. 22. c. 1. de reform.) cum à rebus saeculi in altiore sublati locum conspiciantur, in quos, tamquam in speculum, reliquis oculos conjiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quamobrem sic decet omnino Clericos, in sortem Domini vocatos, vitam, moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nihil, nisi grave, moderatum, ac religione plenum praeseferant. Levitia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis offerant venerationem.

599 Quia igitur ludos aleatorios universim damnant sancti Patres, Apollonius (apud Eusebium lib. 5. Histor. Eccles. c. 18.) Clemens Alexandrinus lib. 3. Paedagogi c. 11. Basiliius homil. 8. in Hexaëmeron. Ambrosius lib. de Tobia c. 11. S. Ephrem. lib. de abrenunt. in baptismo. Chrysostomus homil. 15. ad popul. Antioch. Caesarius Arelatenfis, seu alius Author ferm. 141. in append. S. Augustini. Author libri de aleator. inter opera S. Cypriani. Joannes Sarisberienfis l. 1. de nugis Curialium c. 5. S. Raymundus lib. 11. Summae tit. 8. §. 11. S. Antoninus supra c. 23. §. 6. ubi dicit, *vix esse actum, ex quo tot mala oriuntur, sicut ex ludo: quot enim in tavillis sunt puncta, tot scelera ex eo procedunt. Enumeratque viginti & unum mala inde provenientia. Sicut enim Deus invenit 21. litteras ... ad componenda Biblia, ubi est omnis sapientia revelata; ita invenit diabolus tavillos, & chartas, Biblia sua, ubi posuit 21. puncta, litteras suas negras, ubi reperitur omnis malitiae peccati ... Non ergo debet dici Christianus, qui deditur est ludo, cum vituperet nomen Christi. Quod ante ipsum hifce verbis dixerat laudatus Author libri de aleatoribus: Christianus quicumque es, & alea ludis, hoc primum in hoc loco credere debet, quia non Christianum, sed ethnicum tibi nomen est ... Aleator quicumque es, Christianum te dicit, quod non es: eo quod saeculo participes,*

oni in baptismo renuntiasti. Imò inventionem ludi alex (ante S. Antoninum) Plato tribuerat daemioni cuidam dicto *Thenum*, uti refert Florentius Cocquius loco relato, ubi & ostendit, ipsos quoque Gentiles ludum illum damnasse.

600 Propterea sacri Canones, spiritu Dei cotiditi, & totius orbis reverentiâ consecrati, graviter prohibent Clericis non solum alex deservire, ut loquitur can. *Episcopus* dist. 35. post Canones Apostolicos 42. & 43. sed etiam aleatoriorum ludorum spectatores esse. Siquidem can. 16. Concilii Lateranensis IV. sub Innocentio III., prout alibi me retulisse memini : *Clerici (inquit) ad alex & taxilos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint.* Ubi Glossa : *hic prohibetur Clericis, non tantum ludere, sed ne intersint ludo, conformiter utique capiti inter dilectos extra de excessu. Prælat. Et Authent. de sanctiss. Episcop. & Cler. ubi sic : Interdicimus sanctissimis Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, & Subdiaconis, Lecloribus, & omnibus aliis cuiuslibet venerandi Collegii, aut schematis constitutis ad tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes, aut inspectores fieri, aut ad aliquod ejusmodi spectaculorum spectandi gratiâ venire.* Et ne dicas, legem istam, & canones, in defectum abiisse, statuit S. Synodus Tridentina (loco citato) ut *qua aliâ à Summis Pontificibus, & à sacris Conciliis, de Clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, comestationibus, choreis, aleis, lusibus . . . necnon secularibus negotiis fugiendis copiosè ac salubriter sancita fuerunt, eadem impostè sub ipsâ penis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur, nec appellatio executionem hanc, qua ad morum correctionem pertinet, suspendat.*

601 Idipsum post Concilium Tridentinum prohibuerunt (prout etiam alibi diximus, & hic repetere non piget) Concilia Provincialia, Mediolanense p. 11. Remense anni 1583. tit. de Clericis. Burdigalense ejusdem anni tit. 21. Bituricense anni 1584. tit. 20. c. 7. Aquense 1585. tit. de vita & honest. Cler. Mexicanum l. 3. tit. 5. cap. de ludis Clericis prohibitis. Aquileiense rubr. 11. Mechliniense anni 1607. tit. 18. c. 6. sicut & Statuta Synodalia Eminentiff. D. Card. le Camus, Episcopi Gratianopol. necnon Eminentiff. D. Cardinalis de Noailles, Archiepiscopi Parisiensis anno 1691. edita.

602 Audiendi proinde non sunt, qui asserunt, amplius non vigere sacros Canones, qui clericalis ordinis hominibus, non solum aleatoris ludis ludere, sed & ludentium spectatores esse vetant. Audiendum potius Concilium Tridentinum canones illos innovans, exactumque illorum observantiam imperans. Audiendus S. Thomas 2. 2. q. 97. a. 7. dicens : *Si maneat ratio eadem, propter quam lex primò utilis erat, non consuetudo legem, sed lex consuetudinem vincit.* Audiendus S. Ca-

Tom. II.

rolus Borromæus in suo Concilio Mediolanensi, totque alii Ecclesiarum Principes, cum Conciliis suis, similiter Clericis vetantes, non solum iis lusibus ludere, sed & ludentium spectatores esse (id est ex proposito, absque necessitate adire domos, aut societates ludentium, in iisque morari ut eo spectaculo pascant oculos suos) eò quòd utique tales spectatores ludis illis concilient auctoritatem, suâque illâ præsentia insinuant à se non improbari, sed approbari vetitos illos ludos, dum dignos censent ut recreationis causâ ab ipsis spectentur.

Quale verò peccatum sit iis ludere, vel ludentium spectatores esse, difficile est, imò periculosum generali id regulâ definire, sicut & de aliis ejusmodi multis. Nec propterea non cavendum, quia non semper mortale peccatum. Cùm timorata animæ illud sufficere debeat, quòd eo ipso fit contra Deum, quo peccatum. Quippe, ut sapienter S. Franciscus Salesius, *regula sine exceptione est, nihil contra Deum.* Cui hoc curæ non est, paulatim decideret, & paulatim evometur ex ore Dei, uti to. 1. pluribus argumentis probavi.

Cæterum dubitari non potest, multa peccata mortalia in ludis illis frequenter committi. 1°. per enormem, seu nimis magnam in illis temporis jacturam, quam cum sanctis Patribus redarguit S. Antoninus : *O quam malè poterunt reddere rationem Deo de tempore, qui toto die ludunt, & aliquando etiam noctem adjungunt circa ludum immorantes.* 2°. per dissipationem rei familiaris ; eò quòd aleatores ingentes sæpè summas periculo exponant ; imò paucarum horarum spatio patrimonium suum scèdè diminuunt, in familiæ suæ ruinam, rerumque in ea necessariarum jacturam. Et hinc 3°. per uxoris, filiorum, parentum maledicta in caput ludentium, quorum ipsi causâ sunt. 4°. per gravem officiorum magni momenti neglectum. 5°. per neglectum divinorum, violationemque festorum, in quibus *maximè ludendo plura plerumque peccata & graviora committunt, quam si terram colerent, quod est festa violare,* inquit S. Antoninus. 6°. per tantum tantumque tenacem ad ludos illos affectum, ut sicut plurimorum *Deus venter est,* sic & plurimorum Deus videatur esse ludus ; utpote in quo finem suum ultimum constituunt, propter ludum violare non veriti mandata graviter obligantia. 7°. per fraudes & dolos, qui frequenter committuntur in ludis. 8°. per rixas, contumelias, blasphemias, desperationes, in quas plerumque prorumpunt, qui in ludo perdunt. 9°. per violentas attractiones aliorum ad continuandum ludum. Non rarò enim fit quòd *quasi violenter trahit unus alium ad ludum, vel volentem recedere, invium tenet* (ait S. Antoninus.) 10°. per contemptum legum ecclesiasticarum & civilium, ludos illos prohibentium, &c.

Ggg 2

605 Addit tamen S. Antoninus, quòd *ludere quid modicum, ut pueri faciunt, vel ob recreationem, & moderatè, non videtur mortale*; licet aleæ deservire, id est frequenter esse deditum isti ludo, ex cupiditate lucri, mortale sit: utpote dictis legibus, sub gravibus poenis vetitum. Imò vel semel aleis, aut chartis ludere ex cupiditate lucri notabilis, mortale censet sanctus ille Archiepiscopus Florentinus; sicut (inquit) *vitiū ebrietatis (cui ludus aquiparatur in poena) etiam semel commissum advertenter, est mortale.*

606 Ex omnibus suprà dictis satis apparet, Principum, & Episcoporum Decretis meritò graviter culpari, & puniri eos, qui domos tenent paratas ad recipiendum aleatores, & non sine magna ratione S. Carolum Borromæum in Instru. Past. p. 2. c. 16. inter occasiones, quæ suapte naturà trahunt in peccatum mortale, non solum recensere artem profiteri tabellis chartaceis, vel aleis ludendi, sed etiam domum tenere in hunc finem aliis paratam. Et S. Bernardinus Senensis serm. 33. in Dom. 5. Quadrag. dicit, quòd *tales absolvendi non sine, donec remove- rint domum à tali pessimo usu ludendi; & impossibile est ipsum salvari, nisi relinquat illas suas artes maledictas.*

CAPUT LV.

Injustitia quatuor ex capitibus committitur in ludo. 1°. ratione inæqualitatis. 2°. ratione fraudis. 3°. ratione coactionis. 4°. ratione impotentia alienandi quod ludo exponitur.

607 **R**atione inæqualitatis, duobus potissimum casibus injustitia committitur. Primus est, dum quispiam certò sciens, se ludendi peritià notabiliter excedere alterum, equidem ludit, silens excessum illum. Tamest enim Dicastillo disp. 5. de lud. sentiat peritior, seclusà fraude & simulatione, posse semper lucrari, maximè in ludo chartarum, & taxillorum: eò quòd ludi isti non pendeant à sola peritià, sed & à fortuna: idèdque sicut lucrari potest fortunatior; ita & peritior. Reverà tamen aliter de peritià philosophandum, sive de industria, quàm de fortuna. Quia de fortuna homo respondere non potest: cum non sit in libera hominis dispositione. De peritià verò, seu industria homo respondere potest. Hujus ergo rationem potius habendam in humanis contractibus, quàm illius, æqualitas videtur postulare. Neque enim negari potest, æqualitatem requiri ad justitiam ludi, prout requiritur ad æqualitatem aliorum contractuum, iis exceptis, in quibus collutores meritò censentur cedere juri suo, excessumque condonare. Quod imperitior facere meritò non censetur, dum excessum notabilem alterius ignorat. Quia nemo præsumitur jactare rem suam, sive juri suo cedere, nisi

sciens. Et ista est communior opinio Doctorum, imò communis etiam sensus & apprehensio hominum, etiam vulgarium, sicut in simili patet ex iis quæ n. 584. dicta sunt de sponcione.

Imò imperitior, monitus de majori peritia alterius, non semper præsumitur excessum illum condonare. Non enim tunc, quando per solum dictum collutoris de excessu illo monitus est, non per experientiam. Si enim lucri cupiditate ductus, velit equidem ludere, præsumitur non credere alteri, se peritiorē asserenti; per consequens non præsumitur condonare, nisi oppositum colligi queat ex parvitate jacturæ, vel animi generositate, inquit Cardinalis de Lugo de justit. disp. 31. n. 50.

609 Secundus casus, quo ludus est injustus ratione inæqualitatis, est dum lusor nihil amittere potest, saltem ad æqualitatem ejus quod collutor hic & nunc exponit, ut æquale recipiat, si vincat, vel ludo vetito ludit, animo non solvendi, altero sincerè procedente. Tunc namque collusorem irremediabiliter decipit, dum ex una parte non potest ad solvendum compelli; ex alia parte se gerit, tamquam paratum pari sorte concurrere, ut victus solvat, & victor lucrum recipiat: cum econtrà solum intendat recipere lucrum, si vincat; non solvere, si vincatur. Ita Wiggers ubi suprà dub. 5. cum Bonacina, & Reginaldo.

610 Quia tamen ludo licito ludens, quamvis animum habeat non solvendi, potest ad solutionem compelli, lucrum probabiliter retinere potest, licet animo injustus sit. Quia eo non obstante victor censetur parus cum ipso conditionis ad lucrum faciendum, inquit Wiggers ibidem. Videri potest Diana p. 11. tr. 6. resol. 9. Ille etiam qui solum potens amittere quatuor, ludit contra plures, quorum singuli exponunt quatuor, potest à singulis lucrari quatuor. Quia in ejusmodi ludo servatur æqualitas: cum singuli incerti sint de lucro, & æquali periculo expositi, speisque unius æqualis sit spei cujuslibet alterius.

611 *Ratione fraudis*, injustitiam in ludo committit, quisquis ludo admittet fraudem, ordinariis ludi legibus, ludentiumque consuetudine non permissam. Talem quippe fraudem collutores non præsumuntur condonare. Unde qui dicit plura se puncta habere, quàm habeat, vel plures fraudulentè chartas accipit, ut seligat meliores, vel signis eas particularibus notat, &c. tenetur ad restitutionem, non solum lucri, quod hujusmodi fraude consecutus est, sed etiam valoris spei (habità tamen ratione concomitantis periculi perdendi) quam injustè in collutoribus impedit. Quia spem æqualem lucri collutoribus (secundum leges ludi) relinquere tenebatur.

612 Primò ergo si fraudator, seposità fraude, certò vincendus fuisset, præter lucrum, re-